

ARVIOINTIKRITEERISTÖ: MITEN TUNNISTAA KESTÄVÄT ELVYTYSTOIMET?

Kestävän elvytyksen työryhmä

Puheenjohtajat:

Mari Pantsar

Hannele Pokka

8.5.2020

Arviointikriteeristö: Miten tunnistaa kestävät elvytystoimet?

Ympäristöministeri Krista Mikkosen asettaman kestävä elvytyksen työryhmän tehtävänä on muun muassa valmistella lisätalousarvioon toimia, jotka auttavat taloutta elpymään ja vastaavat samalla ilmastokriisiin ja luonnon köyhtymiseen.

Kansainväliset instituutiot, kuten YK, Maailmanpankki, Kansainvälinen valuuttarahasto IMF, Kansainvälinen energiajärjestö IEA ja Euroopan komissio sekä lukuisat yritysverkostot, ovat ilmaisseet vahvasti, että koronapandemian jälkeinen elvytys on tehtävä ekologisesti kestäväällä tavalla. Myös johtavat taloustieteilijät vahvistavat, että kestävä elvytys on taloudenkin kannalta tehokkain tie toipumiseen.

Kestävä elvytyksen työryhmä tarkastelee erityisesti jälkihoitosuunnitelman toimia. Näihin toimiin on mielekkäämpää sisällyttää kestävyysnäkökulma kuin esimerkiksi suoriin kriisitoimiin terveydenhuollon kapasiteetin lisäämiseksi.

Kaikkia jälkihoitosuunnitelman toimia on katsottava siltä kannalta, miten ne tukevat hallitusohjelman tavoitteita siirtyä hiilineutraaliin kiertotalouteen ja luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseen. Tämän takia työryhmä on laatinut kriteeristön, jota voidaan soveltaa toimenpiteiden arvioinnissa.

Jos päätetään tehdä yllä mainittujen tavoitteiden saavuttamista haittaavia toimia, tämän on oltava vakavan harkinnan tulos ja niiden vastineeksi tulee edellyttää esimerkiksi kestävyys-sitoumuksia. Esimerkki vastikkeellisuudesta on tuensaajan sitoutuminen päästöjen vähentämiseen kohti hiilineutraaliutta¹ tai luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen vähentämiseen.

Kriteeristö toimenpide-ehdotusten arviointiin

Kriteeristön valmistelussa on otettu lähtökohdaksi niiden soveltamisen helppous ja tehokkuus. Mitä laajempi ja monimutkaisempi kriteeristö on, sitä enemmän aikaa ja voimavaroja sen soveltaminen vaatii. On siis tärkeä löytää keskeisimmät kriteerit, joita soveltamalla pystymme tunnistamaan vaikuttavimmat toimenpiteet.

Arviointikehikoksi ehdotetaan laadullista kehikkoa: ++, +/-, -, --. Arvioinneissa tulisi hyödyntää jo tehtyjä ympäristövaikutusarvioita ja muuta kirjallisuutta. Talous- ja työllisyysvaikutuksia arvioivat kriteerit perustuvat valtiovarainministeriön kolmatta lisätalousarviota koskevaan ohjeistukseen.

---

¹ Tässä voidaan hyödyntää olemassa olevia työkaluja, kuten [Science Based Targets](#) ja [vapaaehtoiset Green Deal-sopimukset](#).

Kriteeri	Kriteerin arviointi	Esimerkkejä ilmasto- ja ympäristövaikutuksista
1. Talous- ja työllisyysvaikutukset		
1a. Työllisyysvaikutukset (htv)	<p>Mitkä ovat toimenpiteen vaikutukset työllisyyteen (htv) käytettyä euroa kohden ottaen mahdollisuuksin mukaan myös työpaikkojen pysyvyys ja laatu?</p> <p>Parantaa työllisyyttä käytettyä euroa kohden merkittävästi (++), jonkin verran (+), neutraali (x), vähentää jonkin verran (-), vähentää merkittävästi (- -). Mikäli henkilötyövuodet pystytään määrällisesti arvioimaan, ne voidaan esittää tässä.</p>	
1b. Yhteiskunnan luottaminen taloudelliseen toipumiseen	<p>Tukeeko toimenpide elinkeinoelämän ja kansalaisten luottamusta talouden toipumiseen? Kyllä/ei. Jos kyllä, niin perustele lyhyesti.</p>	
1c. Vipuvaikutukset yksityiselle sektorille	<p>Aiheuttaako toimenpide ”vipuvaikutuksia” yksityissektorille, eli saa aikaan uusia toimia, jotka eivät käynnistyisi ilman toimenpidettä? Kyllä/ei. Jos kyllä, niin perustele lyhyesti.</p>	
1d. Vaikutukset julkiseen talouteen	<p>Onko kyseessä toimenpide, joka tulisi toteutettavaksi muutenkin, mutta jonka toimeenpanoa esitetään nyt aikaistettavaksi. Kyllä/ei. Jos kyllä, niin perustele lyhyesti.</p>	
2. Ilmasto- ja ympäristövaikutukset		
2a. Ilmastonmuutos ja ilmastokriisin ratkaiseminen	<p>Miten toimenpide vaikuttaa hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen ja kasvihuonekaasupäästöihin (mukaan lukien päästöt ja nielut) verrattuna perusuraan? Vähentää nettopäästöjä merkittävästi (++), vähentää nettopäästöjä jonkin verran (+), neutraali vaikutus (x), lisää nettopäästöjä jonkin verran (-), lisää nettopäästöjä merkittävästi (- -).</p> <p>Lisäksi: Onko toimenpiteellä potentiaalisesti vaikutuksia hiilinieluihin metsien käytön kautta? Kyllä/ei.</p> <p>Tukeeko toimenpide ilmastonmuutokseen sopeutumista? Tukee merkittävästi (++), tukee jonkin verran (+), neutraali vaikutus (x), vaikeuttaa sopeutumista ja täten lisää ilmastonmuutoksen aiheuttamia riskejä jonkin verran (-), vaikeuttaa sopeutumista merkittävästi (- -).</p>	<p>Esimerkkejä toimenpiteistä, joilla positiivisia vaikutuksia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Puhtaan energian edistäminen (kapasiteetin lisääminen, älykkään energijaarjestelmän edistäminen) • Energiatohokkuuden edistämien esimerkiksi korjausrakentamisen avulla • Vähäpäästöisten liikennevälineiden edistämien (joko suoraan tukemalla esimerkiksi sähköautojen ostoa tai tukemalla sähköautojen latausinfraa). <p>Esimerkkejä toimenpiteistä, joilla negatiivisia vaikutuksia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fossiiliseen energiaan perustuvien teknologioiden edistäminen • Biomassan energiakäytön lisääminen (muun kuin teollisuuden sivuvirtojen) tilanteessa, jossa muita vaihtoehtoja, kuten teollisuuden hukkalämpöä olisi tarjolla • Päästöjä ohjaavan lainsäädännön, esimerkiksi energiatehokkuusstandardien höllentäminen.

Kriteeri	Kriteerin arviointi	Esimerkkejä ilmasto- ja ympäristövaikutuksista
2b. Luonnonvarojen kestävä käyttö ja kiertotalouden edistäminen	Miten toimenpide edistää neitseellisten luonnonvarojen käytön vähentämistä ja siirtymää kiertotalouteen suhteessa perusuraan? Edistää siirtymää merkittävästi (++) , edistää siirtymää jonkin verran (+), neutraali (x), vaikeuttaa siirtymää jonkin verran (-), vaikeuttaa siirtymää merkittävästi (- -).	Esimerkkejä toimenpiteistä, jotka edistäisivät kiertotaloutta: <ul style="list-style-type: none"> • Uusien palvelu- ja jakamistalouden mallien edistäminen • Tuotteiden korjaaminen ja uudelleenvalmistus • Materiaalitehokkuuden edistäminen. Esimerkkejä toimenpiteistä, jotka vaikeuttaisivat siirtymistä kohti kiertotaloutta: <ul style="list-style-type: none"> • Neitseellisten maamassojen (hiekan ja kiviaineksen) käyttö infran ja rakennusten rakennushankkeissa, silloin kun sekundäärisiä maa-aineksia ja käyttöön soveltuvia teollisia sivuvirtoja olisi käytettävissä.
2c. Luonnon monimuotoisuus ja ympäristön tila	Miten toimenpide vaikuttaa Suomen luonnon monimuotoisuuteen ja luontokadon pysäyttämiseen sekä ympäristön tilaan? Edistää merkittävästi (++) , edistää jonkin verran (+), neutraali (x), vaikeuttaa jonkin verran (-), vaikeuttaa merkittävästi (- -).	Esimerkkejä toimenpiteistä, jotka aiheuttaisivat positiivisia vaikutuksia: <ul style="list-style-type: none"> • Luonnonsuojelumäärärahojen lisääminen esimerkiksi METSO-ohjelman kautta • Luonnonsuojelualueverkoston laajentaminen ja kehittäminen • Elinympäristöjen kunnostaminen ja ennallistaminen, kuten vesien kunnostustoimet • Luontopohjaiset ratkaisut luonnonvarojen käytössä ja vesien hoidossa • Jätteiden käsittelyn parantaminen • Maatalouden ympäristö- ja ilmastotoimet. Esimerkkejä toimenpiteistä, jotka aiheuttaisivat negatiivisia vaikutuksia: <ul style="list-style-type: none"> • Arvokkaan metsämaan raivaaminen voi aiheuttaa huomattavia negatiivisia vaikutuksia • Intensiivinen maankäyttö ja lannoitukset • Metsäojitukset.
3. Linjaaminen lisätalousarviota koskevan ohjeistuksen kanssa		
3a. Toimenpiteen käynnistäminen ja vaikutusten ajoitus	Voidaanko hanke käynnistää nopeasti, niin että myönteisiä talous- ja työllisyysvaikutuksia on odotettavissa nopeasti, jo vuoden 2020 aikana? Kyllä/ei.	
3b. Toimenpiteen menolisäyksen kertaluonteisuus	Onko toimenpide määräaikainen, niin että se aiheuttaa menoja ja/tai tulomenetyksiä vain vuosina 2020-2021	

Kriteeri	Kriteerin arviointi	Esimerkkejä ilmasto- ja ympäristövaikutuksista
	(vain perustellusta syystä, kuten valtuuksien maksatuksista johtuen, menoja voisi kohdentua myös vuodelle 2022)? Kyllä/ei.	
3c. Toimenpiteen kohdentuminen koronakriisistä kärsineisiin aloihin tai ryhmiin	Kohdistuuko toimenpide niihin suomalaisiin toimialoihin ja yrityksiin sekä ihmisryhmiin, jotka ovat kärsineet eniten koronaviruksesta aiheutuneesta tilanteesta ja sulkutoimenpiteistä? Kyllä /ei.	

1. Talous- ja työllisyysvaikutukset

a. Työllisyysvaikutukset

Toipumistoimilla tähdätään toipumisen vauhdittamiseen, kun yritysten ja kotitalouksien on jälleen mahdollista toimia normaalisti. Koronashokin negatiivisten hyvinvointivaikutusten minimoimiseksi on tärkeää, että elvytystoimenpiteiden vaikuttavuus investoitua euroa kohden on mahdollisimman suuri.

Työllisyysvaikutukset investoitua euroa kohden ovat keskeisin yksittäinen indikaattori. Mikäli toimenpiteen tai investoinnin työllisyysvaikutuksia ei ole laskettu tai ei pystytä laskemaan käytettävillä olevilla resursseilla, niitä voidaan arvioida esimerkiksi investointien kotimaisuusasteella. Työllisyysvaikutuksia arvioitaessa voidaan kiinnittää huomiota myös työpaikkojen pysyvyyteen ja laatuun. Syntyneiden työpaikkojen laatu on tärkeä, koska se vaikuttaa pitkällä aikavälillä kansantalouden tuottavuuden kehitykseen.

Työllisyysvaikutusten arvioinnissa keskeinen kysymys on:

- Mitkä ovat toimenpiteen vaikutukset työllisyyteen (henkilötyövuosi, htv) käytettyä euroa kohden huomioiden mahdollisuuksin mukaan myös työpaikkojen pysyvyys ja laatu? **Parantaa työllisyyttä käytettyä euroa kohden merkittävästi (++)**, **jonkin verran (+)**, **neutraali vaikutus (x)**, **vähentää jonkin verran (-)**, **vähentää merkittävästi (- -)**. Mikäli toimenpiteen kerrannaisvaikutukset työllisyyteen ovat tiedossa, arvio voidaan tehdä sekä suorille vaikutuksille että kerrannaisvaikutuksille.

Lisäksi alla olevilla kriteereillä voidaan arvioida toimenpiteen muita talouteen liittyviä vaikutuksia lisätalousarvio-ohjeistuksen mukaisesti.

b. Yhteiskunnan luottamus taloudelliseen toipumiseen

- Tukeeko toimenpide elinkeinoelämän ja kansalaisten luottamusta talouden toipumiseen? **Kyllä/ei.** Jos kyllä, niin erittele lyhyesti.

c. Vipuvaikutukset yksityiselle sektorille

- Luoko toimenpide vipuvaikutuksia yksityiselle sektorille, eli saako toimenpide aikaan yksityissektorilla uusia toimia, jotka eivät muuten toteutuisi. **Kyllä/ei**. Jos kyllä, niin perustele lyhyesti.

d. Vaikutukset julkiseen talouteen

Osa toimenpiteistä voi olla investointeja, joiden toteuttamisesta on jo esimerkiksi päätetty hallitusohjelmassa, mutta joiden toteutusta nyt aikaistetaan. Näiden hankkeiden vaikutus julkiseen talouteen voi olla vähäisempi, koska toimenpide olisi toteutettu joka tapauksessa myöhemmin. Toimenpiteen aikaistamisesta on hyvä mainita.

- Onko kyseessä toimenpide, joka tulisi toteutettavaksi muutenkin, mutta jonka toimeenpanoa esitetään nyt aikaistettavaksi. **Kyllä/ei**. Jos kyllä, niin perustele lyhyesti.

2. Ilmasto- ja ympäristövaikutukset

Talousvaikutusten lisäksi toimenpiteiden arvioinnin keskiössä ovat niiden ilmasto- ja ympäristövaikutukset. Ekologisen kestävyyskriisin ratkaiseminen on yhtä akuutti kuin ennen koronakriisiä, ja julkisten varojen käytössä tulisikin aina tarkastella niiden vaikutusta kestävyyskriisiin. Erityisesti ehdotetuissa toipumis- ja uudistustoimissa tulisi tukea toimenpiteitä, jotka talouden elpymisen lisäksi auttavat ratkaisemaan kestävyyskriisiä. Tämä on niin sanottu win-win -tilanne: pystymme samaan aikaan luomaan työpaikkoja ja vähentämään toimiemme ympäristökuormitusta.

Suomi on puheenjohtajana valtiovarainministereiden ilmastokoalitiassa yhdessä Chilen kanssa.² Koalition tavoitteena on johdonmukaisesti tuoda ilmastokriisin hillintä ja ilmatoriskien vähentäminen talouspolitiikan suunnitteluun ja toimeenpanoon. Talouspolitiikan instrumentit, kuten verotus, ovat keskeinen keino hinnoitella ilmastopäästöjä ja täten hillitä ilmaston kuumenemista.

On epärealistista olettaa, että kaikilla toimenpiteillä olisi positiivisia ympäristövaikutuksia. Toisaalta **merkittävälläkään työllisyyttä tukevalla hankkeella ei saisi olla merkittäviä negatiivisia vaikutuksia ilmastoon, luonnonvarojen käyttöön tai biodiversiteettiin** (*do no harm*). Tätä periaatetta tulisi soveltaa kaikkiin julkisilla varoilla tuettaviin elvytystoimenpiteisiin. Positiivisten ympäristövaikutusten lisäksi on siis tärkeä miettiä kriteerejä tai esimerkkejä, joilla tunnistetaan merkittävät negatiiviset vaikutukset.

² https://www.cape4financeministry.org/coalition_of_finance_ministers

a. Ilmastonmuutos ja ilmastokriisin ratkaiseminen

Ilmastovaikutusten arvioinnissa keskeiset kysymykset ovat:

- Miten toimenpide vaikuttaa hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen ja ilmasto-päästöihin (mukaan lukien päästöt ja nielut) verrattuna perusuraan?" **Vähentää nettopäästöjä merkittävästi (++)**, vähentää nettopäästöjä jonkin verran (+), neutraali vaikutus (x), lisää nettopäästöjä jonkin verran (-), lisää nettopäästöjä merkittävästi (- -).
- Lisäksi: Onko toimenpiteellä potentiaalisesti vaikutuksia hiilinieluihin metsien käytön kautta? **Kyllä/ei.**
- Tukeeko toimenpide ilmastonmuutokseen sopeutumista? **Tukee merkittävästi (++)**, tukee jonkin verran (+), neutraali vaikutus (x), vaikeuttaa sopeutumista ja täten lisää ilmastonmuutoksen aiheuttamia riskejä jonkin verran (-), vaikeuttaa sopeutumista merkittävästi (- -).

Esimerkkejä toimenpiteistä, jotka aiheuttaisivat positiivisia vaikutuksia hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen:

- Puhtaan energian edistäminen (kapasiteetin lisääminen, älykkään energiajärjestelmän edistäminen)
- Energiatohokkuuden edistämien esimerkiksi korjausrakentamisen avulla
- Vähäpäästöisten liikennevälineiden edistäminen (joko suoraan tukemalla esimerkiksi sähköautojen ostoa tai tukemalla sähköautojen latausinfraa).

Esimerkkejä toimenpiteistä, jotka aiheuttaisivat negatiivisia vaikutuksia hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen:

- Fossiiliseen energiaan perustuvien teknologioiden edistäminen
- Biomassan energiakäytön lisääminen (muun kuin teollisuuden sivuvirtojen) tilanteessa, jossa muita vaihtoehtoja, kuten teollisuuden hukkalämpöä, olisi tarjolla
- Päästöjä ohjaavan lainsäädännön, esimerkiksi energiatehokkuusstandardien, höllentäminen.

b. Luonnonvarojen kestävä käyttö ja siirtyminen kiertotalouteen

Luonnonvarojen kestävä käytön kannalta keskeinen kysymys on:

- Miten toimenpide vähentää neitseellisten luonnonvarojen kulutusta ja edistää siirtymistä kiertotalouteen suhteessa perusuraan? **Edistää siirtymää merkittävästi (++)**, edistää siirtymää jonkin verran (+), neutraali vaikutus (x), vaikeuttaa siirtymää jonkin verran (-), vaikeuttaa siirtymää merkittävästi (-).

Esimerkkejä toimenpiteistä, jotka edistäisivät siirtymistä kohti kiertotaloutta:

- Uusien palvelu- ja jakamistalouden mallien edistäminen
- Tuotteiden korjaaminen ja uudelleenvalmistus
- Materiaalitehokkuuden edistäminen.

Esimerkkejä toimenpiteistä, jotka vaikeuttaisivat siirtymistä kohti kiertotaloutta:

- Neitseellisten maamassojen (hiekan ja kiviaineksen) käyttö infran ja rakennusten rakennushankkeissa, silloin kun sekundäärisiä maa-aineksia ja käyttöön soveltuvia teollisia sivuvirtoja olisi käytettävissä.

c. Luonnon monimuotoisuus ja ympäristön tila

Luonnon monimuotoisuuden edistämisen, luontokadon pysäyttämisen ja ympäristön tilan kannalta keskeinen kysymys on:

Miten toimenpide vaikuttaa Suomen luonnon monimuotoisuuteen, luontokadon pysäyttämiseen ja ympäristön tilaan? **Edistää merkittävästi (++)**, **edistää jonkin verran (+)**, **neutraali vaikutus (x)**, **vaikeuttaa jonkin verran (-)**, **vaikeuttaa merkittävästi (--)**.

Esimerkkejä toimenpiteistä, jotka aiheuttaisivat positiivisia vaikutuksia:

- Luonnonsuojelumäärärahojen lisääminen esimerkiksi METSO-ohjelman kautta
- Elinympäristöjen kunnostaminen ja ennallistaminen, kuten vesien kunnostustoimet
- Luontopohjaiset ratkaisut luonnonvarojen käytössä ja vesien hoidossa
- Jätteiden käsittelyn parantaminen
- Maatalouden ilmasto- ja ympäristötoimet.

Esimerkkejä toimenpiteistä, jotka aiheuttaisivat negatiivisia vaikutuksia:

- Käytännössä kaikkiin maankäytön muutokseen liittyviin toimenpiteisiin, kuten asuinrakentamiseen, metsätalouteen, maatalouteen, kaivannaisteollisuuteen, teollisuuslaitosten rakentamiseen, teiden ja rautateiden rakentamiseen, vesivoiman rakentamiseen, voi liittyä luonnon monimuotoisuusvaikutuksia. Keskeisestä onkin arvioida, minkä tyyppiselle maalle rakennushanke kohdistuu. Esimerkiksi arvokkaan metsämaan raivaaminen voi aiheuttaa huomattavia negatiivisia vaikutuksia, mutta joutomaan käyttö ei. Maankäytön muutoksiin liittyvissä toimenpiteissä on suunnittelun ja jälkihoidon avulla tärkeä pyrkiä nettovahinkojen välttämiseen tai nettohyötyjä tuottavaan lähestymistapaan.
- Intensiivinen maankäyttö ja lannoitukset
- Metsäojitukset.

3. Linjaaminen lisätalousarviota koskevan ohjeistuksen kanssa

Tässä kohdassa eriteltyjen kriteerien arviointi ei vaikuta varsinaiseen arviointiin, vaan se auttaa linjaamaan ehdotetut toimenpiteet lisätalousarviota koskevan ohjeistuksen kanssa.

a. Toimenpiteen käynnistäminen ja vaikutusten ajoitus

Toimenpiteiden vaikutukset voivat realisoitua lyhyellä tai pitkällä aikavälillä. Myös toimenpiteiden valmisteluvaiheissa on eroja: toiset voidaan käynnistää nopeasti, kun taas toiset vaativat vielä työstämistä ja esimerkiksi lupamenettelyitä. **Erityisesti toipumistoimissa** (esimerkiksi lisätalousarvioon esitettävät hankkeet) **tulisi olla nopeasti käynnistettävissä ja niiden vaikutusten työllisyyteen tulisi näkyä nopeasti**. Toisaalta uudistustoimissa, esimerkiksi t&k&i-tukien kohdalla vaikutukset näkyvät perustellusti vasta pitkällä aikavälillä.

Vaikutusten ajoitus ei sinänsä ole kriteeri olla huomioimatta toimenpidettä työryhmän työssä, mutta se on ohjaava kriteeri määrittämään toimenpiteen rahoituskanavaa (lisätalousarvio, valtion budjetti 2021, EU-rahoitus tms.).

Huomioita lisätalousarvioon sisällytettävien toimenpiteiden nopeavaikutteisuudesta:

- Myönteisiä talous- ja työllisyysvaikutuksia tulisi toteutua merkittävässä määrin nopeasti heti vuoden 2020 aikana.
- Huomioon tulee ottaa se, kuinka toimenpiteitä voidaan käynnistää sulkutoimenpiteet ja niiden ennakoitu sekä mahdollisesti muuttuva kesto huomioon ottaen. Tarkoituksenmukaista voi olla harkita investointien, hankintojen tai muiden jo päätettyjen hankkeiden aikaistamista – eli toimenpiteitä, jotka tulisivat toteutettavaksi muutoinkin, mutta niiden toimeenpanoa voidaan aikaistaa (tämä kriteeri otetaan huomioon talous- ja työllisyysvaikutuksista).

Lisätalousarvioon esitettävien toimenpiteiden kohdalla keskeinen kysymys on:

- Voidaanko hanke käynnistää niin, että myönteisiä talous- ja työllisyysvaikutuksia on odotettavissa nopeasti vuoden 2020 aikana? **Kyllä/ei**.

b. Toimenpiteeseen liittyvän menolisäyksen kertaluontoisuus

Tuen tai menolisäysten kertaluontoisuus: esimerkiksi toipumistoimilla ei ole tarkoitus aiheuttaa pysyviä menolisäyksiä tai tulonmenetyksiä valtion budjettiin.

Lisätalousarvioon esitettävien hankkeiden kohdalla keskeinen kysymys on:

- Onko toimenpide määräaikainen, niin että se aiheuttaa menoja ja/tai tulonmenetyksiä vain vuosina 2020-2021 (vain perustellusta syystä, kuten valtuuksien maksatuksista johtuen, menoja voisi kohdentua myös vuodelle 2022)? **Kyllä/ei**.

c. Toimenpiteiden kohdentuminen koronakriisistä kärsineisiin aloihin ja ryhmiin

Lisätalousarviota koskevassa ohjeistuksessa arvioidaan myös toimenpiteen kohdentumista eniten kärsineisiin aloihin ja ryhmiin:

- Toimenpiteiden tulisi kohdentua mahdollisimman täsmällisesti niihin suomalaisiin toimialoihin ja yrityksiin sekä ihmisryhmiin, jotka ovat kärsineet eniten koronaviruksesta aiheutuneesta tilanteesta ja sulkutoimenpiteistä.
- Toimenpiteitä ei tule kohdistaa aloille, joilla vallitsee runsas kysyntä ja toimeliaisuus jo nyt tai viimeistään sulkutoimenpiteiden purkamisen jälkeen.

Lisätalousarvioon esitettävien hankkeiden kohdalla keskeinen kriteeri on:

Kohdistuuko toimenpide niihin suomalaisiin toimialoihin ja yrityksiin sekä ihmisryhmiin, jotka ovat kärsineet eniten koronaviruksesta aiheutuneesta tilanteesta ja sulkutoimenpiteistä?
Kyllä/ei. Jos vastaus on kyllä, niin erittele lyhyesti.

Muita huomioita

Yllä esitetyt kriteerit keskittyvät vaikutusten tunnistamiseen Suomessa. Monilla hankkeilla voi kuitenkin olla **huomattavia vaikutuksia Suomen rajojen ulkopuolella** ja nämä voivat olla sekä negatiivisia että positiivisia.

Uudistustoimenpiteiden kohdalla tulisi erityisesti tarkastella, auttaako toimenpide **uudistamaan taloutta kestäväan suuntaan pitkällä aikavälillä** (esimerkiksi uuden teknologian demonstraatiohankkeiden välittömät ympäristöhyödyt voivat olla suhteessa käytettyyn euroon hyvin pieniä, mutta jos näin saadaan kaupallistettua uutta teknologiaa, hyödyt pitkällä aikavälillä voivat olla mittavia).

On myös tärkeä tarkastella, mitä haittoja koronakriisi aiheuttaa jo suunnitelluille tai käynnissä oleville ilmasto- ja muille kestävyystoimille ja **pyrkii varmistamaan näiden toimien toteutuminen kriisistä huolimatta.**

Kestävän elvytyksen työryhmä

Puheenjohtajat	johtaja Mari Pantsar , Sitra kansliapäällikkö Hannele Pokka , ympäristöministeriö
Jäsenet	kiertotalousohjelman pj Reijo Karhinen hallituksen puheenjohtaja Saara Kankaanrinta , BSAG johtava asiantuntija Matti Kahra , Elinkeinoelämän keskusliitto ry toimitusjohtaja Jukka Leskelä , Energiateollisuus Kestävän kehityksen johtaja Helena Soimakallio , Teknologiateollisuus ry pääsihteeri Liisa Rohweder , WWF ympäristöpäällikkö Miira Riipinen , Kuntaliitto luontopalvelujohtaja Timo Tanninen , Metsähallitus ylijohtaja Leena Ylä-Mononen , ympäristöministeriö ylijohtaja Teppo Lehtinen , ympäristöministeriö ylijohtaja Tarja Haaranen , ympäristöministeriö
Työryhmän pääsihteeri	kehittämisjohtaja Juho Korpi , ympäristöministeriö
Tukena	YM:n ja Sitran asiantuntijat